

Benedykt Pepliński¹
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Analiza tendencji w handlu międzynarodowym wieprzowiną w latach 1961-2009, część 2- import

Wprowadzenie

Produkcja wieprzowiny w latach 1961-2009 wzrosła o 329% z 24,80 mln ton do 106,33 mln ton, jednak wzrost produkcji nie był równomierny na poszczególnych kontynentach, gdyż np. w Azji produkcja wzrosła prawie dwudziestokrotnie, a w Europie zaledwie o 82%. Znacznie poprawiła się również efektywność produkcji na wszystkich kontynentach, jednak w Azji poprawa ta była znacznie większa.

Wzrost znaczenia gospodarczego Azji wynikającego z rosnącego poziomu PKB w połączeniu z rosnącymi dochodami sprawiają, że szybko rośnie zapotrzebowanie tego regionu świata na produkty pochodzenia zwierzęcego. Powoduje to znaczące zmiany w geograficznym rozlokowaniu światowej produkcji wieprzowiny oraz zmiany w strukturze handlu wieprzowiną na świecie.

Celem artykułu jest analiza zmian w handlu międzynarodowym wieprzowiną (w tej części importu) w latach 1961-2009 zarówno w ujęciu ilościowym i wartościowym.

Materiał i metoda

W pracy podstawowym źródłem danych były dane opublikowane na stronach FAOSTAT z wyjątkiem danych dla importu z Japonii dla lat 1995-2009. Z danych Faostat wynika, że w 1995 roku nastąpiło gwałtowne załamanie się importu wieprzowiny przez Japonię. Z danych podawanych przez japoński urząd statystyczny i inne publikacje fachowe wynika, że import w kolejnych latach wykazywał tendencję wzrostową, dlatego dla lat 1995-2009 korzystano z danych podawanych przez Historical Statistics of Japan, O'Donnell-a (2009), Japan's Agricultural, Forestry and Fisheries Trade oraz Japan's Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries. W przypadku danych o imporcie w ujęciu wartościowym nie udało się autorowi pozyskać pełnych danych dla tego okresu. W przypadku wielkości importu dla świata i Azji dla lat 1995-2009 skorygowano ich wartości o różnice w poziomie importu Japonii pomiędzy danymi Faostat, a danymi w/w źródeł.

Analiza została przeprowadzona z wykorzystaniem średnich arytmetycznych, średnich ruchomych oraz linii trendu z wykorzystaniem arkusza kalkulacyjnego Excel. Dla krajów powstałych na gruzach ZSRR i większości krajów komunistycznych z Europy w statystykach Eurostatu wykazany jest brak wymiany międzynarodowej do 1990 roku, dotyczy to także Polski.

¹ Dr B. Pepliński adiunkt, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Katedra Zarządzania i Prawa

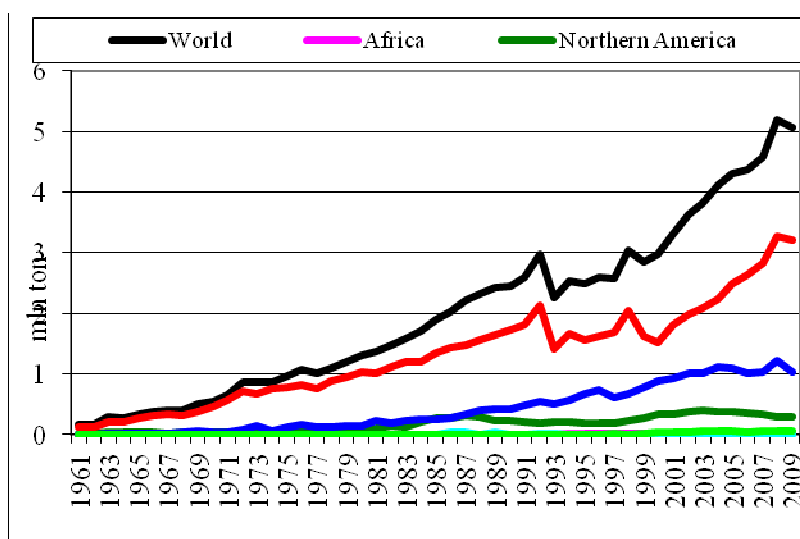
Wyniki analizy

Wielkość importu w analizowanym okresie systematycznie rośnie z wyjątkiem lat 90-tych, gdy skala wymiany międzynarodowej utrzymywała się na poziomie około 2,5-3 mln ton. W latach 1961-2009 wielkość zarejestrowanego importu wzrosła z 0,18 mln ton do 5,08 mln ton (rys. 1), tj. 28-krotnie, co daje średnioroczny wzrost importu o 7,2%.

Największymi importerami były kraje Europy, które w 2009 roku zaimportowały ponad 3,2 mln ton, tj. 25 razy więcej niż w 1961 roku. Większość importu realizowana była w ramach wymiany pomiędzy krajami UE. Kraje Azji zwiększyły import ponad 111-krotnie (średnioroczny wzrost o 10,3%) do 1,03 mln ton, a Ameryki Północnej zaimportowały w 2009 roku niewiele ponad 0,3 mln ton.

Silny wzrost importu odnotowały także kraje Oceanii – wzrost 46-krotny (8,3% rocznie) i w krajach Ameryki Południowej – wzrost 40-krotny (8,0% rocznie). Najwolniejszy wzrost importu występował w krajach afrykańskich – wzrost 5-krotny (3,4% rocznie) i w krajach Ameryki Północnej – wzrost 10-krotny (4,9% rocznie).

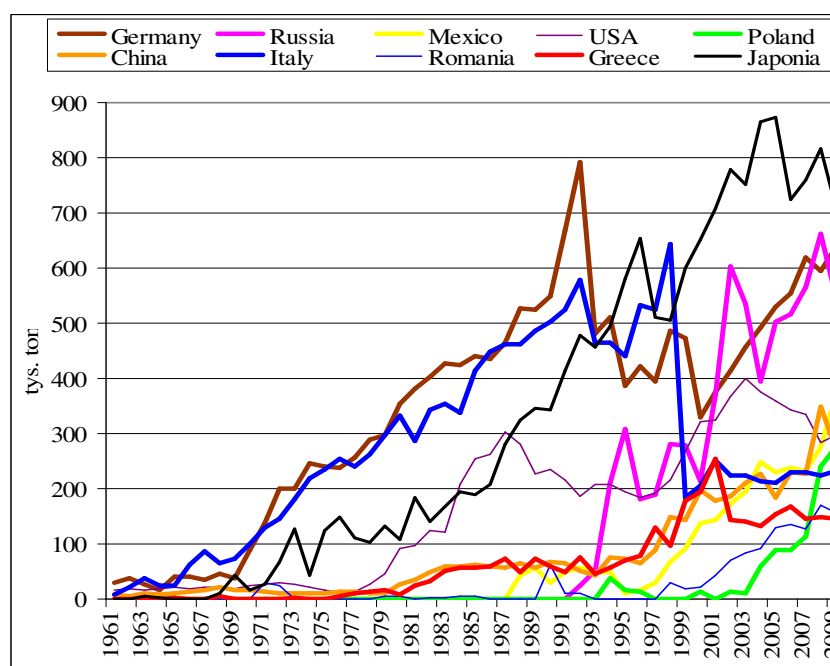
Najdynamiczniejszy wzrost importu w Azji pozwolił w analizowanym okresie 4-krotnie zwiększyć udział tego kontynentu w imporcie z 5,15% w 1961 roku do 20,33% w 2009 roku, natomiast udział Europy zmniejszył się w tym okresie z 70,00% do 63,32%. Najbardziej spadł udział Ameryki Północnej z 16,66% do 5,93%. Znikomy udział nie przekraczający 1,5% ma import do krajów Ameryki Południowej, Afryki i Oceanii. Analiza wykresu 1 wskazuje, że poziom importu do krajów Azji w I dekadzie XXI wieku ustabilizował się na poziomie około 1 mln ton, natomiast do krajów europejskich podwoił się, głównie dzięki wymianie wewnątrz krajów UE i wzrostowi importu do krajów Europy środkowo-wschodniej. W drugiej dziesiątce największych importerów znajduje się aż 5 krajów Europy środkowo-wschodniej, których import systematycznie rośnie, co sugeruje, że w najbliższych latach import do krajów europejskich nadal będzie dynamicznie rość.

Rys. 1. Wielkość importu na świecie wg kontynentów w latach 1961-2009 w mln ton.

Źródło: opracowanie własne na podstawie FAOSTAT.

Największym importerem wieprzowiny na świecie w 2009 roku wg FOASTAT były Niemcy, które zaimportowały prawie 639 tys. ton wieprzowiny, choć w 1992 roku było to aż 791 tys. ton (rys.2). Po spadku importu do 330 tys. ton w 2000 roku import wieprzowiny ponownie dynamicznie rośnie. Jednak, jeśli uwzględnimy wielkość importu Japonii z innych źródeł, to okazuje się, że największym importerem wieprzowiny od 1999 roku jest Japonia, która w 2009 roku zaimportowała około 712 tys. ton (O'Donnell J. 2009). Trzecim importerem wieprzowiny na świecie jest Rosja, która w 2009 roku zaimportowała 549 tys. ton i od 1991 roku wielkość importu ulega dość znacznym wahaniom, ale znajduje się w dość silnym trendzie wzrostowym. Importem na poziomie około 300 tys. ton cechowały się w 2009 roku Meksyk, USA, Polska i Chiny, z tym, że w tylko w przypadku USA poziom importu był mniejszy niż w 2000 roku. W pozostałych 3 krajach import cechuje się szybkim tempem wzrostu, szczególnie dotyczy to Polski, w przypadku, której import na przestrzeni lat 2003-2009 rósł w tempie średnio ponad 40 tys. ton rocznie. Grupę 10 największych importerów uzupełniają Włochy, Rumunia, Grecja i Wielka Brytania z rocznym importem na poziomie ponad 140 tys. ton. W drugiej dziesiątce znajdują się kraje, których import przekroczył 50 tys. ton. Dominują w niej kraje Europy środkowej i wschodniej, takie jak: Ukraina, Czechy, Bułgaria, Węgry i Litwa, których systematycznie rośnie, a pogłowie świń maleje.

Rys. 2. Wielkość importu wieprzowiny w latach 1961-2009 u największych importerów na świecie w 2009 roku w tys. ton.
 Źródło: opracowanie własne na podstawie FAOSTAT, dla Japonii dla lat 1995-2004 - Historical Statistics of Japan, dla lat 2005-2009 - O'Donnell J. (2009).

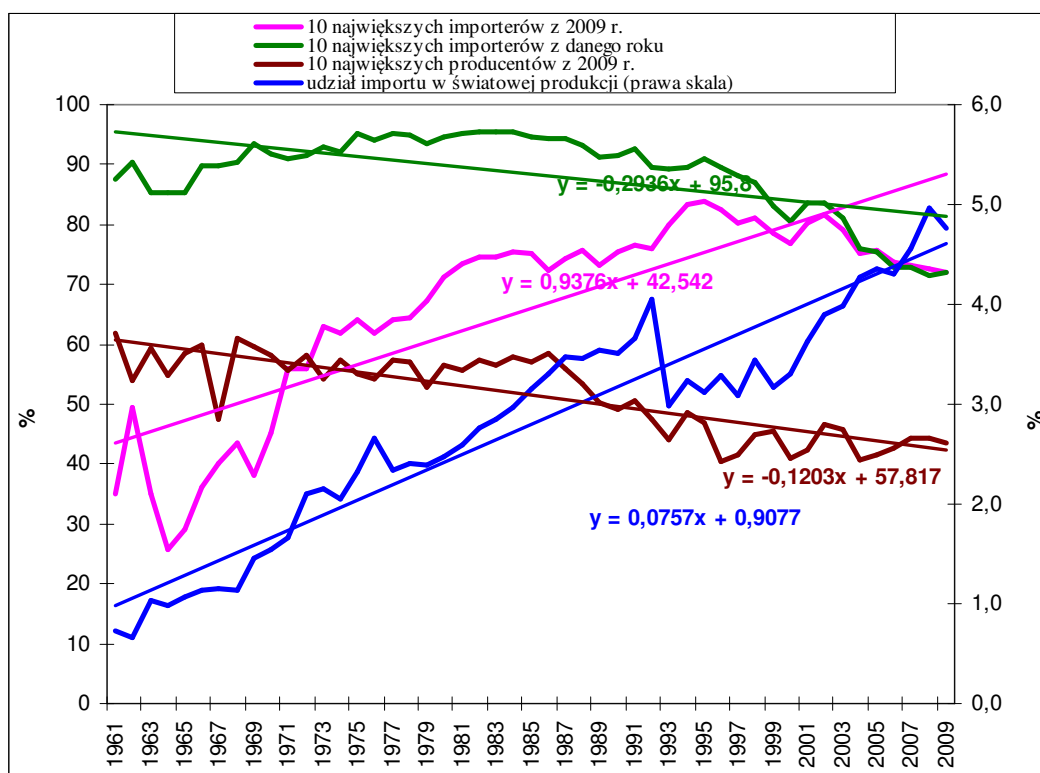
O rosnącej wymianie międzynarodowej wieprzowiną informuje również oprócz wolumenu importu także udział importu w światowej produkcji wieprzowiny. W latach 1961-2009 udział ten wzrósł z 0,72% do rekordowych 4,97 w 2008 roku i 4,77%, a więc o 560% (rys. 3). Regres w wymianie międzynarodowej w ujęciu ilościowym trwał tylko pomiędzy 1992 a 1995 rokiem, podczas gdy w relacji do wielkości

produkcji regres trwał aż do 1999 roku i spowodował spadek udziału importu w światowej produkcji z 4,05% w 1992 roku do 2,98 w 1993 roku i 3,17 w 1999 roku. W całym analizowanym okresie średni przyrost udziału importu w światowej produkcji wieprzowiny wzrastał w tempie 0,075 pkt% rocznie.

Udział 10 importerów, którzy w poszczególnych latach zrealizowali największy import do połowy lat 80-tych znajdował się w niewielkim trendzie wzrostowym wzrastając z 87,59% całego światowego importu do 95,50% w 1984 roku. Dynamiczny wzrost wymiany międzynarodowej, spadające koszty transportu, rosnąca szczególnie w Europie specjalizacja produkcji oraz rosnąca konsumpcja, za którą w wielu krajach nie nadąża konsumpcja powoduje, że rośnie liczba krajów importujących wieprzowinę, co z kolei przekłada się na spadający udział największych w danym roku importerów w całkowitym światowym imporcie. Pomiędzy 1995 rokiem, a 2009 udział 10 największych w danym roku importerów spadł o prawie 19 punktów procentowych do 71,97%. W całym analizowanym okresie linia trendu wskazuje na trend spadkowy z nachyleniem -0,294 pkt procentowego na rok. Należy zatem oczekiwać, że ten trend będzie się nadal utrzymywał, co doprowadzi do zmniejszenia się udziału 10 największych importerów w imporcie ogółem do około 60% w 2020 roku.

Udział 10 krajów, które w 2009 roku były największymi importerami rósł do połowy lat 90-tych, a w pierwszym dziesięcioleciu XXI wieku zaczął systematycznie spadać. Duża dysproporcja w udziale w imporcie pomiędzy 10 największymi importerami w 2009 roku, a największymi importerami w poszczególnych latach świadczy o dużej wymianie krajów, które w poszczególnych okresach decydowały o poziomie światowego importu. Spośród 10 największych importerów w 2009 roku tylko 4 było wśród największych importerów w 1961 roku, natomiast w 2000 roku było 7 krajów. Do grona 10 największych importerów wieprzowiny w 2008 roku trafiła Polska. Niestety z powodu silnie spadającego popytu w Polsce należy oczekiwać, że będzie ona w tym gronie przez wiele lat.

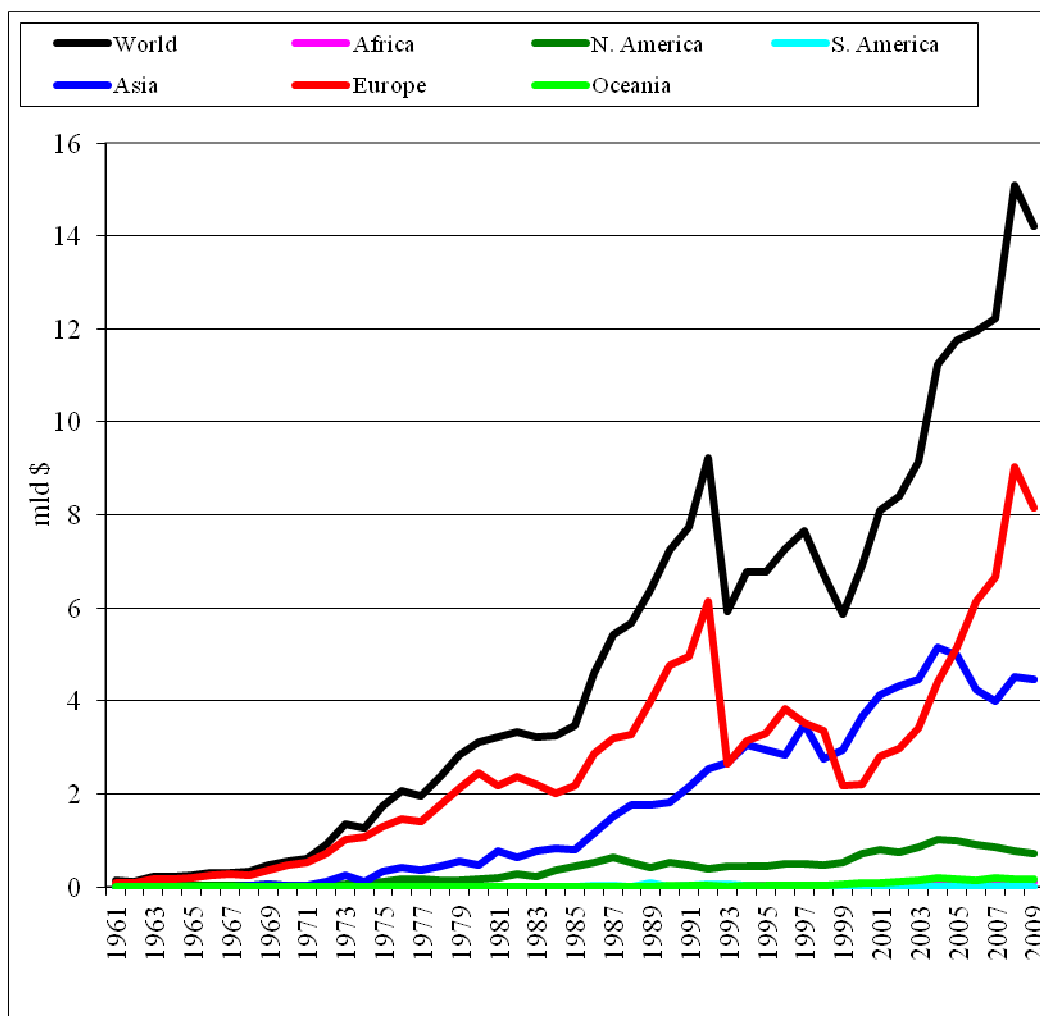
Rysunek 3 pokazuje również, że najwięksi producenci wieprzowiny są również znaczącymi importerami tego produktu. Udział krajów, które w 2009 roku były największymi producentami w całości importu w analizowanym okresie kształtował się najczęściej na poziomie 50-60% i cechował się nieznacznie spadkową linią trendu na poziomie -0,1203 pkt % rocznie. W 2009 roku 10 największych producentów miało 43,45% udział w światowym imporcie wieprzowiny na świecie. Były wśród nich Chiny, USA, Niemcy, Rosja i Polska.

Rys. 3. Udział 10 największych importerów w 2009 roku, w analizowanym roku, 10 największych producentów w 2009 roku w imporcie ogółem oraz importu w światowej produkcji wieprzowiny w latach 1961-2009

Źródło: opracowanie własne na podstawie FAOSTAT.

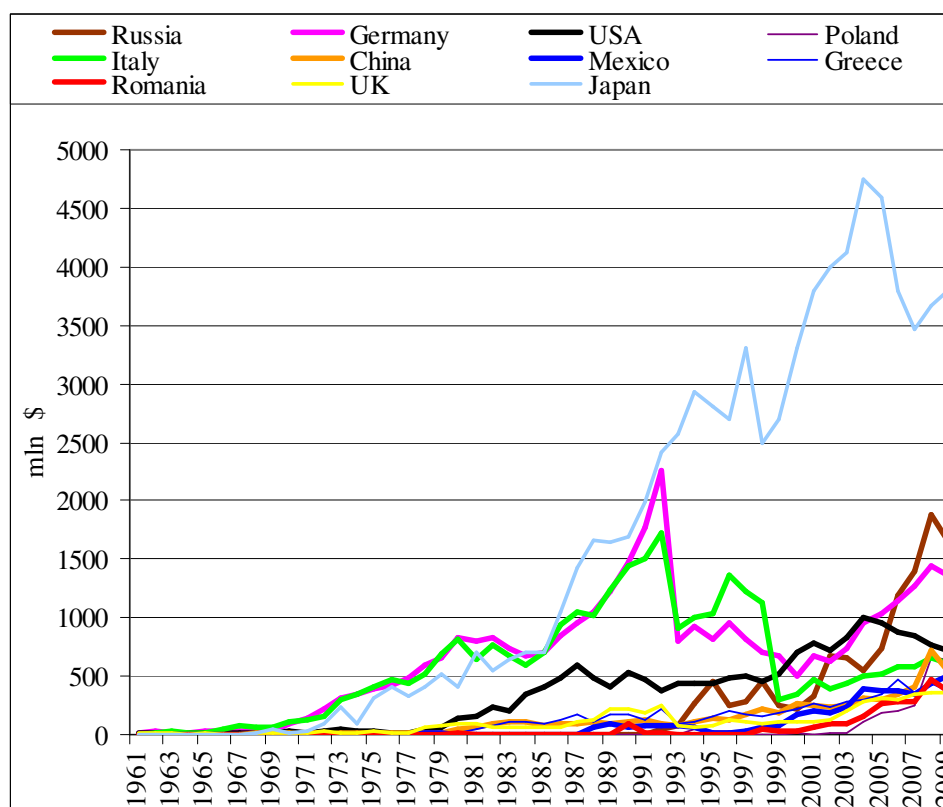
Podobne tendencje w imporcie występują w ujęciu wartościowym (rys. 4). Wartość importu wieprzowiny na świecie w 2009 roku wyniosła 14,2 mld \$ wobec 15,1 mld \$ w rekordowym 2008 roku i 0,124 mld \$ w 1961 roku, co stanowi 114-krotny wzrost. Głównym importerem była, Europa, w której skala importu w 2009 roku wyniosła 8,16 mld \$, co stanowiło ponad 57,4% wartości importu. Podobnie jak w przypadku wielkości importu, tak i w przypadku wartości importu do Japonii w danych Faostat od 1995 roku jest minimalna. Wg danych FAOSTAT w 2009 roku udział Azji w imporcie wyniósł zaledwie 6,4% podczas gdy w 1994 roku wyniósł 45,1%. Jeśli jednak uwzględni się wartość japońskiego importu wieprzowiny podawana przez Japan External Trade Organization, to udział Azji w światowym imporcie wieprzowiny wyniósł 31,4%. Tak duży udział w ujęciu wartościowym w porównaniu do zaledwie 20,3% udziału w ujęciu ilościowym świadczy o bardzo wysokich cenach płaconych za wieprzowinę. Z analizy wynika, że przeciętna cena płacona przez kraje Azji w 2009 roku wyniosła 4,32\$/kg, podczas gdy średnio na świecie było to 2,80\$/kg, a w Europie 2,54\$/kg. Najniższe ceny płaciły kraje Afryki 2,00\$/kg wieprzowiny. Wysokie ceny w Azji wynikają z jednej strony z wysokich kosztów transportu, głównym jednak powodem jest zakup wysokojakościowej wieprzowiny, która jest droższa.

Rys. 4. Wielkość importu na świecie wg kontynentów w latach 1961-2009 w mld \$.

Źródło: opracowanie własne na podstawie FAOSTAT.

Najwięcej na import wieprzowiny wg FAOSTAT w 2009 roku wydała Rosja – 1,65 mld \$, wobec zaledwie 0,21 mld \$ w 2000 roku, co stanowi blisko 8-krotny wzrost wartości importu, podczas gdy światowy import wzrósł w tym okresie o 188%. Nieznacznie mniejszy import zanotowały Niemcy, które w 2009 roku wydały 1,37 mld \$, tj. o 176% więcej niż w 2000 roku. Trzecim importerem były USA, które wydały na import 0,72 mld \$, tj. o 1% więcej niż w 2000 roku. Największy wzrost importu w latach 2000-2009 odnotowała Polska, której import wzrósł z 0,019 mld do 0,64 mld \$, tj. ponad 33-krotnie. Znacznie mniejszy wzrost importu wystąpił w przypadku Rumunii – wzrost 12-krotny. Z danych znajdujących się na stronach Japan's Agricultural, Forestry and Fisheries Trade i Japan's Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries wynika jednak, że największym importerem w 2009 roku była Japonia, której import wieprzowiny osiągnął wartość 3,79 mld \$ i był o ponad 100% wyższy niż Rosji. Uwzględniając tę wielkość udział Japonii w światowym imporcie wieprzowiny w ujęciu wartościowym przekracza 26,7%.

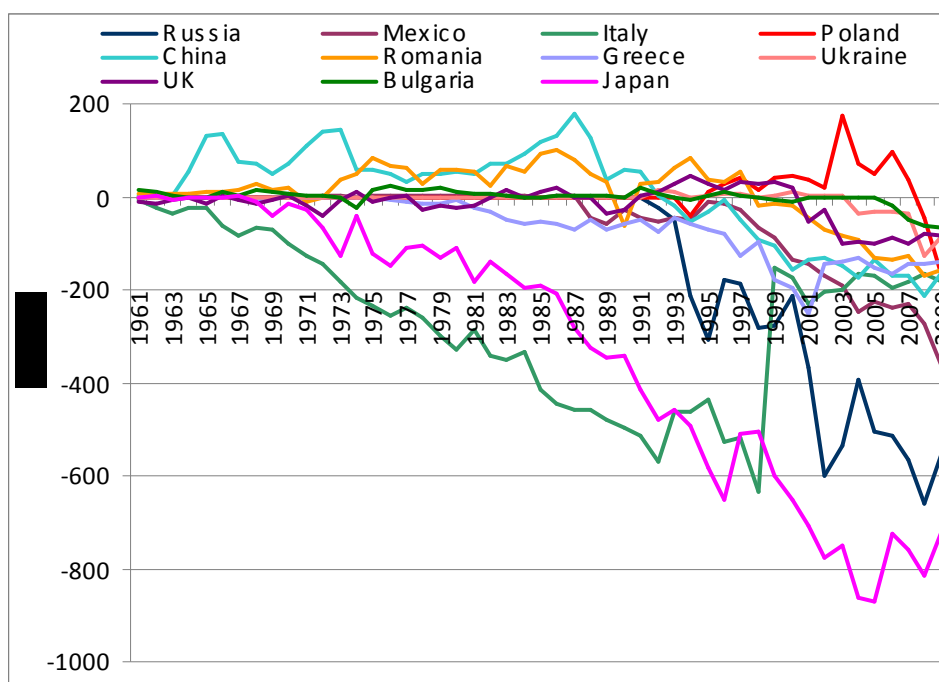

Rys. 5. Wielkość importu wiesprzowiny w latach 1961-2009 u największych importerów na świecie w 2009 roku w mln \$.

Źródło: opracowanie własne na podstawie FAOSTAT, dla Japonii dla lat 1995-2009 - Japan's Agricultural, Forestry and Fisheries Trade i Japan's Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries, dla lat 1995-2003 i 2005-2006 szacunek autorów

Wzrost wzajemnej wymiany oraz postępująca specjalizacja w produkcji sprawia, że handel wiesprzowiną nie odbywa się tylko w jedną stronę, ale poszczególne kraje zarówno eksportują, jak i importują dane produkty. Dotyczy to szczególnie krajów UE. Największym importerem netto na świecie od 1999 wg Faostat jest Rosja, która w 2009 importowała netto 549 tys. ton wiesprzowiny. Jednak ze statystyk Historical Statistics of Japan i O'Donnell-a (2009) wynika, że od 1999 roku największym importerem netto jest Japonia, która w 2009 roku zaimportowała netto 716 tys. ton wiesprzowiny. Szybko rośnie również import netto trzeciego największego importera netto na świecie – Meksyku, w przypadku którego import netto wzrósł z 232 tys. ton w 2007 roku do 367 tys. ton w 2009 roku. Czwartym importerem netto wiesprzowiny były w 2009 roku Włochy z importem netto na poziomie 182 tys. ton, a na piątym Polska z importem netto 173 tys. ton. W przypadku Polski był to drugi rok z rzędu, gdy import przewyższał eksport, jednak z powodu dalszego spadku pogłowia w latach 2010-2012 (GUS 2012) do zaledwie 11,478 mln sztuk w marcu 2012 (tj. 13,6% mniej niż w rekordowo niskim analogicznym okresie w 2009 roku) należy oczekiwać dalszego niekorzystnego pogłębiania się dysproporcji pomiędzy importem i eksportem. Głęboka zapaść w polskiej produkcji wiesprzowiny z ciągle znacznym rozdrobnieniem produkcji sugeruje, że Polska pozostanie importerem netto na wiele lat. Podobne problemy przeżywają inne kraje Europy środkowej i wschodniej, gdyż w gronie 10 największych importerów netto wg Faostat jest 5 krajów z tego regionu, a w pierwszej 20 kolejnych 6 krajów (Czechy, Litwa, Słowacja, Łotwa, Słowenia, Chorwacja).

W większości z nich skala importu netto znajduje się w trendzie wzrostowym. W efekcie cały region, który jeszcze w 1999 roku wyeksportował netto 100 tys. ton wieprzowiny w 2009 roku zaimportował netto 560 tys. ton wieprzowiny, wobec 320 tys. ton w 2007 roku. Świadczy to o ciągle pogarszającej się pozycji konkurencyjnej producentów wieprzowiny z tego regionu świata.

Rys. 6. Import netto wieprzowiny w latach 1961-2009 u największych importerów netto na świecie w 2009 roku w tys. ton.
Źródło: opracowanie własne na podstawie FAOSTAT, dla Japonii dla lat 1995-2004 - Historical Statistics of Japan, dla lat 2005-2009 - O'Donnell J. (2009).

Wnioski:

1. Największymi importerami wieprzowiny są kraje europejskie i azjatyckie, zarówno w ujęciu wartościowym, jak i ilościowym.
2. Skala importu wieprzowiny rośnie zarówno w ujęciu ilościowym i wartościowym, jak również w relacji do wielkości produkcji.
3. Import wieprzowiny podlega procesowi dekoncentracji, czego wyrazem jest spadający udział 10 największych importerów w danym roku w całkowitym imporcie.
4. Najsilniej słabnie pozycja konkurencyjna krajów Europy środkowej i wschodniej, których import netto systematycznie wzrasta.

Streszczenie

Celem artykułu była analiza zmian w imporcie wieprzowiną brutto i netto w latach 1961-2009 w ujęciu ilościowym i wartościowym. Głównymi importerami są kraje europejskie i azjatyckie. Analiza wykazała postępujący proces dekoncentracji importu związany z poszerzaniem się ilości krajów importujących znaczne ilości wieprzowiny. Natomiast rosnąca liczba państw z Europy środkowej i wschodniej w granie

największych importerów sugeruje słabnącą konkurencyjność tego regionu jako producenta wieprzowiny. Dotyczy to w ostatnich latach także Polski.

Analysis of trends in international trade in pigmeat in the years 1961-2009, part 2 - import

Summary

Purpose of the article was to analyze changes in the import of pork gross and net in the period 1961-2009 in terms of quantity and value. The main importers are the European and Asian countries. The analysis showed a progressive process of deconcentration of imports associated with the widening in the number of countries importing significant quantities of pork. An increasing number of countries from Central and Eastern Europe as the largest importers could suggest a weakening of the region's competitiveness as a manufacturer of pork. This concerns in recent years also Polish.

Literatura

- [1]. Fabiosa J.F, Ukhova Y.S.(2000):New Aggregate and Source Specific Pork Import Demand Elasticity for Japan: Implications to US Exports, AAEA Annual Meeting July 30 to August 2, 2000 in Tampa, Florida,
- [2]. Faostat
- [3]. FAPA 2005: Światowy Rynek Żywca, Mięsa, Drobiu i Jaj. Opracowanie sygnałne, wrzesień 2005 str. 22,
- [4]. GUS (2012): Pogłowie trzody chlewnej według stanu w końcu marca 2012 r.,
- [5]. Historical Statistics of Japan <http://www.stat.go.jp/english/data/chouki/18.htm> 14.05.2012,
- [6]. Japan's Agricultural, Forestry and Fisheries Trade in 2010
http://www.jetro.go.jp/en/reports/survey/pdf/trade_2010_agri.pdf, 16.05.2012,
- [7]. JETRO AGROTRADE HANDBOOK 2005
http://www.jetro.go.jp/en/reports/survey/pdf/2006_05_trade.pdf, 16.05.2012,
- [8]. O'Donnell J. (2009): Japanese pigmeat imports remain lower
<http://www.bordbia.ie/industryservices/information/alerts/Pages/Japanesepigmeatimportsremainlower.aspx?year=2009&wk=46> 14.05.2012
- [9]. The 84th Statistical Yearbook of Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries
<http://www.maff.go.jp/e/index.html>